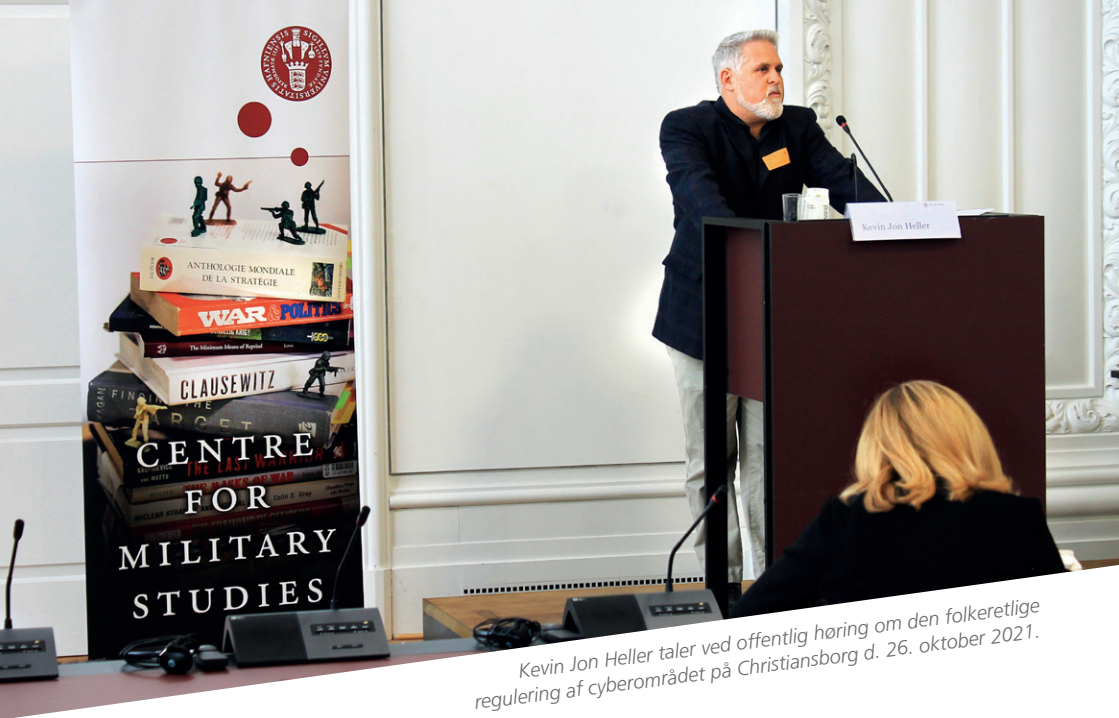

KØBENHAVNS UNIVERSITET
CENTER FOR MILITÆRE STUDIER

A man with grey hair and a beard is shown in profile, looking towards the right. He is wearing a dark jacket over a patterned shirt. The background is a dense field of warm, out-of-focus lights, creating a bokeh effect.

Center for Militære Studier 2021

Kevin Jon Heller taler ved offentlig høring om den folkeretlige regulering af cyberområdet på Christiansborg d. 26. oktober 2021.

CENTRETS FORMÅL

Kevin Jon Heller er professor i international ret og sikkerhed på Center for Militære Studier (CMS). Han har en ph.d.-grad i jura fra Leiden University og mange års erfaring med at forske i og praktisere folkeret. På forsiden ses Kevin i nærheden af Christiansborg Slot i det indre København, hvor han i oktober var hovedtaler ved en offentlig høring om den folkeretlige regulering af cyberspace arrangeret i et samarbejde mellem CMS, Det Juridiske Fakultet (KU) og Det Udenrigspolitiske Nævn. Cyberområdet åbner nye muligheder for staters magtanvendelse, som rejser nye strategiske, politiske, militære og juridiske spørgsmål for Danmark. De var til debat denne eftermiddag i Landstingssalen, hvor Kevin i sin tale præsenterede de foreløbige konklusioner fra en kommende CMS-rapport

om de juridiske positioner, Danmark med fordel kan lade sig inspirere af og fremme internationalt for at styrke den folkeretlige regulering af cyberangreb.

Høringen og Kevins bidrag er et godt eksempel på, hvordan vi på CMS arbejder med at understøtte dansk forsvars- og sikkerhedspolitik debat og beslutningstagning. Det gør vi ved at producere og formidle ny, relevant viden om aktuelle problemstillinger, der befinder sig i krydsfeltet mellem fagdiscipliner. Vi har de senere år styrket CMS som tværfagligt vidensmiljø, både ved at tiltrække en kapacitet som Kevin og ved at etablere et tæt samarbejde med Det Juridiske Fakultet, KU. Begge dele er et resultat af udmøntningen af den folkeretlige tillægsbevilling, som centret blev tildelt i forsvarsforliget 2018-2023.

Kevins ekspertise er efterspurgt internationalt. Han har ydet juridisk rådgivning i flere historiske retssager, fx for forsvarret af Radovan Karadžić og for Human Rights Watch under retssagen mod Saddam Hussein. I september 2021 blev han udnævnt til særlig rådgiver for anklageren ved Den Internationale Straffedomstol (ICC) – et hverv han passer ved siden af sit job på CMS. For CMS er rådgivning og bidrag til policyudvikling et væsentligt element i den forskningsbaserede myndighedsbetjening, vi leverer til Forsvarsministeriet og forsvarsforligskredsen. Vi ser derfor frem til at trække på Kevins erfaring i det henseende de kommende år, hvor viden om de folkeretlige udfordringer forbundet med cyberområdet og nye militære teknologier ikke vil blive mindre relevant for Danmark.

Paneldebat om den folkeretlige regulering af cyberspace.
Fra venstre: adjunkt Marc Schack (FAK), postdoc Tobias Liebetrau (DIIS), professor mso Astrid Kjeldgaard-Pedersen (KU) og Cornelius Wiesener (KU).

TILBAGE FRA CORONA: TIL KOLLEGAER OG KONFERENCER

CMS Forsvarskonference 2021 d. 24. november i Ingeniørernes Hus. Øverst: Paneldebat mellem værnsscheferne.
Til venstre: Ambassadør Michael Zilmer-Johns.

Første halvdel af 2021 blev for CMS, som for de fleste andre, præget af coronapandemiens hjemmekontor. Det var med stor glæde, at vi kunne vende tilbage til en næsten normal hverdag efter sommerferien. For de nye kollegaer, vi havde budt velkommen virtuelt under coronanedlukningen, var det deres første bekendtskab med CMS som en fysisk arbejdsplads. Det var tilfældet for forsvarsanalytiker Lise Wiederholt Christensen og militæranalytiker Alexander Høgsberg Tetzlaff, begge udlånt til CMS fra Forsvarsministeriets område. CMS' forsvars-/militæranalytikere udgør en vigtig ressource for centret, som i kraft

af deres netværk og militærfaglige viden bidrager til at højne kvaliteten af CMS' vidensproduktion i samspil med centrets forskere. Vi har i løbet af året væsentligt styrket CMS' forskningsprofil med ansættelsen af seniorforsker Maria Mälksoo og forsker Cornelia Baciú, som kommer fra stillinger på hhv. University of Kent og University of Hamburg. Vi glæder os til samarbejdet de kommende år.

Som platform for strategisk debat og netværksskabelse er det alt andet lige mere givtigt, når det er muligt at afholde arrangementer med fysisk deltagelse. Det gjorde vi bl.a. i november, hvor vi samlede det forsvars- og sikkerhedspolitiske miljø i Danmark til CMS' årlige Forsvarskonference i Ingeniørernes Hus. Bagtæppet for årets konference var

*Moderator: vicecenterleder
Kristian Soby Kristensen
(CMS).*

*Sikkerhedspolitisk debat ved CMS Forsvarskonference 2021.
Fra venstre: professor Anders Wivel (KU), daværende
vicedirektør Catharina Sørensen (Tænk tanken Europa)
og daværende centerleder Henrik Breitenbauch (CMS).*

en verden præget af øget stormagtsrivalisering, et skærpet trusselsbillede mod Danmark og – på trods af udskiftningen af Trump med Biden i Det Hvide Hus – fortsat usikkerhed om USA's fremtidige rolle i verden foranlediget af sensommerens kaotiske tilbagetrækning fra Afghanistan.

Disse og flere internationale tendenser diskuterede vi sammen med blandt andre ambassadør Michael Zillmer-Johns, som åbnede konferencen ved at gøre status på arbejdet i den analysegruppe, regeringen har nedsat til at kortlægge det udenrigs- og sikkerhedspolitiske landskab som forberedelse til det næste forsvarsforlig. CMS har i 2021 bidraget til analysegruppens arbejde med baggrundsdokumenter om emner, der spænder fra

Debat med værnscheferne. Fra venstre: chef for Flyverkommandoen Jan Dam, chef for Søværnskommandoen Torben Mikkelsen og næstkommanderende for Hærkommandoen Michael Bach Jensen

udviklingen i Arktis over fremtidens kampplads til betydningen af teknologi og strategiske chok. Vi er er glade for at kunne bidrage til at informere regeringens analysearbejde ved at bringe den brede vifte af kompetencer, CMS repræsenterer, i spil.

Efter konferencens sikkerhedspolitiske del, hvor bl.a. det transatlantiske forhold og udviklingen i det europæiske forsvarssamarbejde blev diskuteret, fulgte en paneldebat mellem Forsvarets værnschefer om Hærens, Søværnets og Flyvevåbnets internationale udvikling de kommende år. Diskussionerne mandede ud i en debat mellem forsvarsordførere for Folketingets partier om politiske prioriteringer i det kommende forsvarsforlig.

STORMAGTSRIVALISERING PÅ FLERE

Det forværrende forhold mellem Vesten, Kina og Rusland udspiller sig på en række områder med betydning for Danmark. CMS har i 2021 taget flere af disse under lup, eksempelvis teknologiområdet, hvor postdoc

Tobias Liebetrau og daværende centerleder Henrik Breitenbach i CMS-rapporten "Teknologikonkurrencen og dens implikationer for Danmark" giver et indblik i, hvordan rivaliseringen manifesterer sig i en konkurrence om nye, disruptive teknologier, der kan give militær overlegenhed på slagmarken. Rapporten er oprindelig udarbejdet som et baggrundsdokument til Zilmer-Johns-analysegruppen. I CMS-rapporten "Militærstrategisk situationsforståelse" følger videnskabelig assistent Jens Vesterlund Mathiesen op med en analyse af de udfordringer, småstater som Danmark står overfor med hensyn til at følge med i den militærteknologiske udvikling for at kunne investere hensigtsmæssigt i nyt forsvarsmateriel.

Et andet område, hvor stormagtsrivaliseringen ses, er inden for våbenkontrol. I CMS-rapporten "New Missiles – Eroding Norms" undersøger seniorforsker Dominika Kunertova (Center for Security Studies, ETH Zürich) netop

Illustration af Rasmus Sand Høyer til Kristian Søby Kristensen og Lin A. Mortensgaards kronik "Stormagternes kamp om Arktis udfordrer Danmark" i Jyllands-Posten d. 7. februar 2021

FRONTER

samspillet mellem nye militære teknologier og et våbenkontrolregime i forfald, der tilsammen udfordrer den strategiske stabilitet i Europa. Et tredje område påvirket af stormagtsrivalisering er Arktis, hvor den øgede afsmeltning som følge af klimaforandringerne skaber øget aktivitet kommercielt og militært, hvilket, som beskrevet af militæranalytiker Jens Wenzel Kristoffersen i CMS-baggrundspapiret "Forsvar og klimaforandringer", stiller Danmark og Rigsfællesskabet overfor nye udfordringer. Her spiller stormagterne igen en helt central rolle, bl.a. USA, der godt nok har droppet sit tilbud om at købe Grønland, men er slået ind på en langt mere aktiv kurs i sin arktiske sikkerhedspolitik de senere år. Hvorfor det er tilfældet, og hvilke muligheder det giver Danmark og Rigsfællesskabet, undersøger vicecenterleder Kristian Søby Kristensen og videnskabelig assistent Lin A. Mortensgaard i CMS-rapporten "Amerikansk Arktis-politik i forandring".

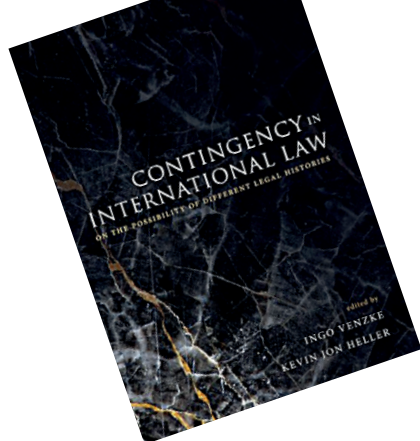
UAFHÆNGIGHED OG ARMSLÆNGDE

- hvordan arbejder CMS?

CMS er et forskningscenter på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet (KU). Vi blev etableret i 2010 i forsvarsforliget 2010-2014 og er siden videreført i forligene 2013-2017 og 2018-2023. Vores formål er at producere strategisk forskning samt foretage forskningsbaseret myndighedsbetjening for Forsvarsministeriet og analyser for forsvarsforligspartierne, som identificerer forsvars- og sikkerhedspolitiske valgmuligheder for Danmark. At myndighedsbetjeningen er forskningsbaseret betyder, at vores produktion af viden følger KU's regler for forskningsfrihed med hensyn til metodevalg, teorivalg og publicering af resultater. Det sikrer armslængde og dermed, at analyseresultaterne er uafhængige af myndigheders og partiers indflydelse og derved kan anses som et offentligt gode. Emnerne for CMS' forskningsbaserede myndighedsbetjening bliver aftalt i en årlig produktions- og ydelsesaftale mellem CMS og Forsvarsministeriet, hvor CMS kommer med et udspil til emner, som Forsvarsministeriet og forligskredspartierne får mulighed for at vælge imellem og komme med input til. Det er med til at sikre, at det, vi beskæftiger os med, er relevant for beslutningstagerne. Hvordan vi efterfølgende vælger at gennemføre de enkelte projekter er baseret på princippet om armslængde. CMS modtager i perioden 2018-2023 en årlig finanslovsbevilling på 10 mio. kr., hvortil skal lægges en ekstra bevilling på samlet 15 mio. kr. over perioden til forskning i folkeretlige emner. Derudover kan CMS også søge andre eksterne forskningsmidler.

FORSKNING

Den viden, vi til daglig producerer og udgiver i CMS-rapporter som en del af centrets forskningsbaserede myndighedsbetjening, er frembragt i en forskningsproces og kan betragtes som anvendt forskning. Anvendt forstået på den måde, at den er rettet mod at forstå og løse samfundsmæssige udfordringer og problemer. På CMS producerer vi også viden i form af nysgerrighedsdrevet forskning, som primært er styret af forskernes egne idéer og rettet mod et akademisk fællesskab. Et eksempel på sidstnævnte er seniorforsker Katja Lindskov Jacobsens artikel "Toward a Critique of Algorithmic Violence" udgivet i tidsskriftet *International Political Sociology* i 2021. Artiklen stiller skarpt på negative konsekvenser ved brugen af digitale teknologier som fx ansigtsgenkendelse og biometriske data. Et andet eksempel fra 2021 er antologien "Contingency in International Law" redigeret af professor Kevin Jon Heller og udgivet på det anerkendte Oxford University Press. Bogen er en historisk gennemgang af folkerettens tilblivelse og

udvikning med henblik på at give en forståelse af, hvordan folkeretten kunne have set anderledes ud i dag, end hvad tilfældet er. Et tredje eksempel er Kristian Søby Kristensen og Lin A. Mortensgaards antologibidrag "USA i Arktis: Kampen om isbryderne og USA's arktiske stormagtsidentitet" i antologien *Sikkerhedspolitik i Arktis og Nordatlanten* udgivet af DJØF-forlag. Kapitlet undersøger, hvordan stormagterne i Arktis benytter isbrydere til at iscenesætte sig selv som engagerede i regionen. Kapitlet bygger videre på viden indhentet under arbejdet med CMS-rapporten om amerikansk Arktis-politik nævnt ovenfor og er et godt eksempel på, hvordan vi på CMS bestræber os på at skabe synergi mellem forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening.

PIRATERI I GUINEABUGTEN

– eksempel på synergi og impact

En af de store historier i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik i 2021 var den danske regerings udsendelse af et fregatbidrag til Guineabugten med henblik på at afskrække pirater fra at angribe den kommercielle skibsfart. Seniorforsker Katja Lindskov Jacobsen er CMS' pirateriekspert. Hun har gennem flere år forsket i maritim kriminalitet og pirateri og har bidraget til at nuancere forståelsen af pirateri ved at se det i sammenhæng med andre typer af maritim kriminalitet og samfundsmæssige problemer til lands. Det har hun gjort i forskningsartikler i internationale tidsskrifter, i CMS-rapporter og i policyrapporter for FN's Agentur for Narkotika og Kriminalitet – senest som hovedforfatter på policyrapporten "Pirates of the Niger Delta – Between Blue and Brown Waters" udgivet i juni 2021. Katja har løbende bidraget med rådgivning til danske myndigheder under udarbejdelsen af pirateristrategier og i forbindelse med udviklingen af regeringens freds- og stabiliseringsprogrammer for Somalia og Guinea. Da fregatten Esbern Snare blev sendt på mission til Guineabugten, blev Katja derfor inviteret til at briefe danske myndigheder og beslutningstagere, herunder besætningen på Esbern Snare, Forsvarskommandoen og ambassadører i Udenrigsministeriet. I september arrangerede CMS i samarbejde med Forsvarsakademiet dels en lukket workshop, hvor forskellige scenarier for missionen i Guineabugten blev gennemspillet under anvendelse af et wargaming-koncept, dels et offentligt seminar til at understøtte den offentlige debat om missionen. Da Esbern Snare i november kom i ildkamp med otte pirater, hvoraf fire blev dræbt og én såret, blev den offentlige efterspørgsel efter Katjas viden pludselig høj, hvilket resulterede i talrige mediebidrag i form af interviews i radio, tv og til danske dagblade. I december fik Katja bevilget fem mio. kr. af Udenrigsministeriet/DANIDA til at forske i effekterne af antipirateriindsatser i Guineabugten. Katjas eksempel viser, hvordan langsigtet forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening kan skabe efterspurgt viden – blandt myndigheder, den danske offentlighed og eksterne bevillingsgivere.

FORMIDLING

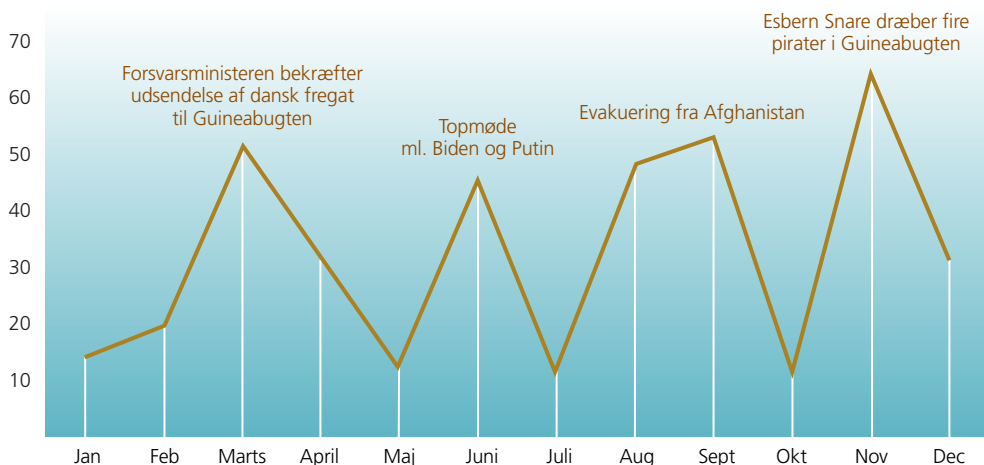
Det er en central opgave for CMS at formidle vores viden. Det gør vi gennem vores egne offentlige arrangementer (seminarer, konferencer og høringer) eller i regi er vores samarbejdspartnere. I september afholdt vi i samarbejde med Udenrigsministeriet og Det Udenrigspolitiske Selskab det offentlige seminar "Nuclear Arms Control – A New Era?", hvor vi diskuterede fremtidens våbenkontrol, og hvilken rolle småstater kan spille i den forbindelse. Arrangementet, der fandt sted i Den Sorte Diamant i København, blev indledt

af udenrigsminister Jeppe Kofod, hvorefter daværende centerleder Henrik Breitenbach modererede et panel bestående af Bonnie Jenkins (Under Secretary of State for Arms

Figur 1: Antal infomedia-hits pr. måned for CMS-forskere i 2021

Control and International Security), James Appathurai (NATO Deputy Assistant Secretary General for Emerging Security Challenges), Susanne Baumann (Federal Government Commissioner for Disarmament and Arms Control) og Bruno Tertrais (Deputy Director of the Fondation pour la Recherche Stratégique). En anden form for formidling sker gennem undervisning. I 2021 afholdt vi endnu engang CMS' årlige sommerskole i dansk forsvarspolitik og strategiske studier, hvor de studerende fik mulighed for at afprøve deres teori i praksis i mødet med bl.a. gæsteforelæsere

fra Forsvarsministeriet og forsaret. Forsker Cornelia Baciuc har i efteråret også bidraget med undervisning i faget Security Studies på kandidaten i Sikkerheds- og Risikolethedelse.

Vi er også til stede i danske medier, både med egne kronikker og ekspertudtalelser i dagblade såvel som i tv og radio. Figur 1 viser, at CMS' medarbejdere ifølge Infomedia er blevet citeret 390 gange i danske dagblade i 2021, hvilket svarer til, at CMS bliver citeret cirka én gang dagligt. Hertil skal lægges medvirken i radio- og tv-indslag. Figuren viser også, hvordan vores medietilstedeværelse er drevet af en efterspørgsel. I 2021 var det især udsendelsen af

Figur 2: CMS' SoMe-statistik

CMS' Facebook-side

Udvikling i antal likes:

2021: 2.984 likes

2020: 2.914 likes

2019: 2.723 likes

Antal Facebook-opslag i 2021: 95

Twitter-statistik

Udvikling i antal følgere:

2021: 2.496 Følgere

2020: 1.934 Følgere

2019: 1.576 Følgere

Antal tweets i 2021: 84 tweets

LinkedIn-statistik

Udvikling i antal følgere:

2021: 2070 følgere

2020: 1000 følgere

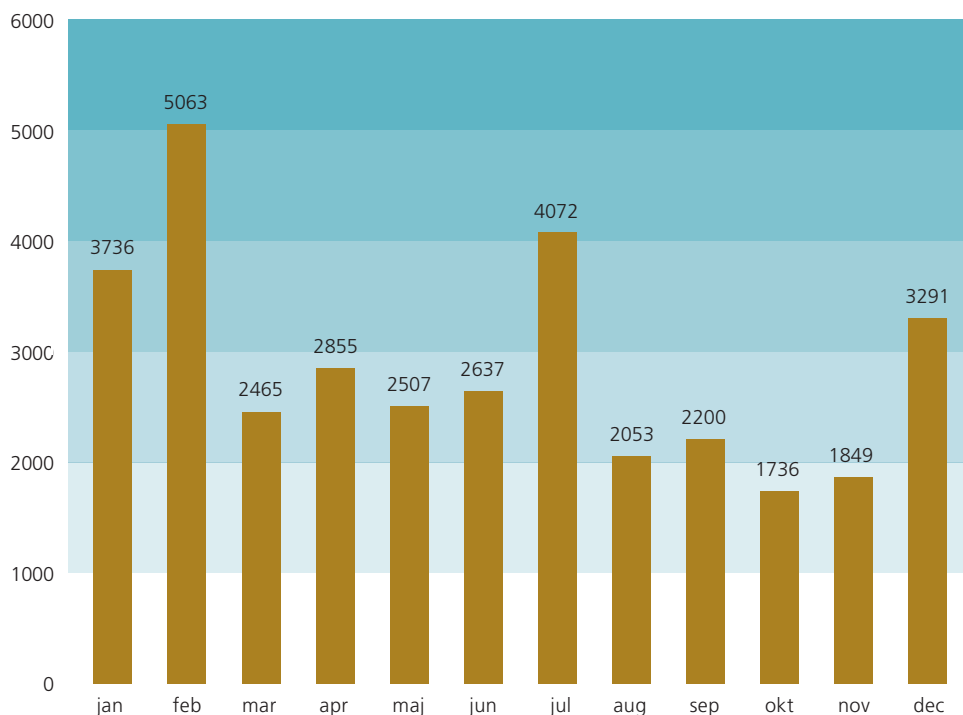
Antal opslag i 2021: 82 opslag

den danske fregat Esbern Snare til Guinea-bugten og i den forbindelse ildkampen med lokale pirater, som trak CMS i medierne. Også sommerens topmøde mellem Biden og Putin samt tilbagetrækningen fra Afghanistan gav anledning til ekspertudtalelser fra CMS. De sociale medier er også en vigtig platform for os. Figur 2 viser, at CMS i 2021 næsten rundede 3000 og 2500 følgere på hhv. Facebook og Twitter, mens antallet af følgere på LinkedIn nåede op over 2000, hvilket er en fordobling i forhold til året før.

Den vigtigste platform til at formidle vores viden er CMS' hjemmeside, hvor rapporter, memoer, baggrundspapirer og notater frit kan

hentes. Figur 3 viser, at mange har benyttet sig af det i 2021. Knap 34.500 gange er en CMS-publikation blevet downloadet fra vores hjemmeside. Det svarer til, at der er downloadet 94 CMS-publikationer hver dag, året rundt. På CMS er det en prioritet, at vi løbende udvikler nye formater til at formidle vores viden. I 2021 har vi lanceret Center for Militære Studiers Podcast, hvor det er muligt at høre vores webinarer i en podcastudgave og lytte til interviews med forfatterne til centrets publikationer i korte CMS Rapport Talks. De kan findes på alle større podcast-portaler, og vi ser frem til at udvikle formatet yderligere de kommende år.

Figur 3: Antal downloads af CMS-publikationer pr. måned i 2021. Total: 34.464

EVALUERING

På CMS gør vi os løbende overvejelser om, hvad vi gør godt, og hvad vi kan gøre bedre. Eksempelvis afholder vi hvert år en CMS Away Day, hvor en del af formålet er at komme ud af kontoret og reflektere nærmere over vores arbejdsgange og processer. En gang imellem er det også vigtigt at træde endnu et skridt tilbage og lave en mere systematisk vurdering af centrets arbejde. Det har vi gjort i 2021 i en evaluering, som følger op på tidligere evalueringer gennemført i 2016 og 2013. Formålet med evalueringen var dobbelt: at gøre status på initiativer gennemført som en konsekvens af 2016-evalueringen samt at gøre bredere status over CMS' produktion med henblik på at styrke og udvikle centret yderligere.

Disse to spørgsmål har vi adresseret i først en selvevaluering, en erfaringsopsamling blandt centrale interessenter og en særskilt indledende vurdering af den folkeretlige til-

lægsbevilling. Disse tre dokumenter indgik efterfølgende som datagrundlag for en ekstern vurdering af CMS' arbejdsbetingelser og produktion forestået af to uvidlige, fagkyndige,

CMS' PRODUKTION

i perioden 2016-2020

- CMS har produceret 28 bøger eller bidrag til antologier, 45 videnskabelige artikler eller konferencepapers, 62 CMS-publikationer, 37 lukkede workshops, 71 offentlige arrangementer, 87 undervisningsbidrag, 238 bidrag til eksterne arrangementer samt 134 kronikker eller kommentarer.
- For hver CMS-forsker produceres der i gennemsnit årligt tre CMS-publikationer, fire offentlige events, to lukkede events, fire bidrag inden for den nysgerrighedsdrevne forskning – i form af enten bøger, antologibidrag, videnskabelige artikler eller konferencepapers – samt deltagelse med oplæg i 13 events afholdt i eksternt regi, otte artikler i trykte eller elektroniske medier og over 200 citater i skriftlige medier foruden regelmæssig medvirken i radio og tv.

Debat på CMS Forsvarskonference 2021 mellem repræsentanter for Folketingets partier: Fra venstre: Christoffer Melson (Venstre), Henrik Dahl (Liberal Alliance), Søren Espersen (Dansk Folkeparti) og Mogens Jensen (Socialdemokratiet).

internationale, akademiske eksperter, hhv. professor Jan Ängström (Försvarshögskolan, Stockholm) og centerleder Teija Tiilikainen (European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats, Helsinki). På baggrund af evalueringens samlede dokumenter har CMS' ledelse udarbejdet en vurdering, der opsummerer de væsentlige konklusioner og kommer med pejlemærker for CMS' fortsatte udvikling.

Evalueringen viser samlet set, at CMS i perioden siden den sidste evaluering har udviklet sig meget tilfredsstillende med hensyn til arbejdsgange, produktionsniveau og -kvalitet. Der eksisterer et bredt kendskab til centrets arbejde, og vores udgivelser anses af vores kerneinteressenter for at være af høj kvalitet og anvendelige for centraladministrationens politikudvikling. De eksterne evaluators opsummerer det således: "CMS is well functioning, produces high-quality research, has established itself as an appreciated and useful actor among the Danish community of experts on security and defence policies, and it has created pertinent quality procedures and products to cater to these needs." Det er naturligvis en vurdering, vi er meget glade for.

Evalueringen peger samtidig på udfordringer og muligheder for CMS i den videre udvikling af centret. De eksterne evaluators fremhæver fx udviklingen af en klarere og mere samlet forskningsidentitet samt behovet

for en mere hensigtsmæssig meritering af centrets akademiske impactarbejde som vigtige fokusområder. Der eksisterer også et uindfriet potentiale med hensyn til at få CMS' publikationer ud til en endnu bredere målgruppe. Vi ser frem til at arbejde videre med og fortsætte dialogen om disse spørgsmål de kommende år med henblik på at styrke og udvikle CMS yderligere.

*CMS Forsvarskonference 2021
d. 24. november*

CMS' aktiviteter

I den følgende oversigt præsenteres udvalgte eksempler på forskellige projekter, produkter og aktiviteter i 2021. For hver overordnet kategori beskrives et eller flere projekter, mens en række andre fremhæves. Det samlede antal projekter inden for hver kategori er angivet i parentes. Til sidst beskrives udvalgte aktiviteter vedr. folkeret, som CMS har tilkøbt fra Det Juridiske Fakultet, KU

(Læs alle CMS Rapporter, CMS Memoer, CMS Baggrundspapirer og CMS Notater på CMS' hjemmeside: <https://cms.polsci.ku.dk/>)

CMS-PUBLIKATIONER (i alt 17)

CMS udgav i februar 2021 rapporten **“Amerikansk Arktis-politik i forandring – Aktører og konfliktforståelser”** i samarbejde med DJØF-Forlag. I rapporten undersøger Kristian Søby Kristensen og Lin A. Mortensgaard, hvorfor USA er slået ind på en mere aktiv kurs i sin arktiske sikkerhedspolitik, hvilke aktører i USA, der driver den igangværende refokusering, samt hvilke muligheder det giver for Danmark og Rigsfællesskabet. Rapporten formulerer en række anbefalinger til, hvordan Rigsfællesskabet bedst kan positionere sig i relation til USA's fornyede Arktis-interesse.

CMS udgav i april 2021 baggrundspapiret **“Forsvar og klimaforandringer – Udfordringer og muligheder i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik”**. I baggrundspapiret beskriver Jens Wenzel Kristoffersen klimaforandringerne, og hvordan de påvirker betingelserne for dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. Afslutningsvis opstiller baggrundspapiret en række mulige initiativer til, hvordan beslutningstagere kan forberede sig på klimaforandringernes voksende betydning de kommende år.

Jeremy Stöhs

How High?

The Future of European Naval Power and the High-End Challenge

(CMS Rapport og Memo, februar 2021)

Henrik Breitenbach og Tobias Liebetrau

Teknologikonkurrencen og dens implikationer for Danmark

(CMS Rapport og Memo, juni 2021)

Torben Toftgaard Engen

Den nye totalforsvarsstyrke:

Dansk værtnationsstøtte til NATO's regionale forsvar

(CMS Rapport og Memo, februar 2021)

BØGER OG BIDRAG TIL ANTOLOGIER (i alt 4)

Kristian Søby Kristensen og Lin A. Mortensgaard har bidraget med kapitlet "**USA i Arktis: Kampen om isbryderne og USA's arktiske stormagtsidentitet**" i antologien *Sikkerhedspolitik i Arktis og Nordatlanten* (Djøf Forlag, september 2021). Kapitlet undersøger, hvordan stormagterne i Arktis, herunder USA, benytter isbrydere til at iscenesætte sig som værende til stede i den arktiske region. Selv om isbrydere har begrænset militær anvendelighed indgår de i den stigende stormagtskonkurrence som et symbol på handlekraft og engagement.

Cornelia Baciú

Denmark

i *Euro-Atlantic Concerns regarding a USA »Sole Purpose« Policy*, Anna Clara Arndt (red.), Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin, december 2021.

Kevin Jon Heller & Ingo Venzke (red.)

Contingency in International Law – on the Possibility of Different Legal Histories.

Oxford University Press, april 2021.

Lin A. Mortensgaard

It's Complicated: Denmark, Greenland and the EU in an Arctic Security Perspective

i *Looking North: The European Union and Arctic Security from a Nordic and German Perspective*, A. Østhagen, & A. Raspotnik (red.), Konrad-Adenauer-Stiftung e.V., 2021.

ARTIKLER OG KONFERENCEPAPERS (i alt 8)

Katja Lindskov Jacobsen har udgivet artiklen **"Toward a Critique of Algorithmic Violence"**, i *International Political Sociology*, (vol. 15, nr. 1). Artiklen introducerer begrebet "algoritmisk vold" som fællesbetegnelse for en række potentielt negative konsekvenser ved brugen af digitale teknologier som fx ansigtsgenkendelse og biometriske data. Katja og medforfatterne stiller skarpt på, hvordan myndigheders og tech-giganter brug af disse teknologier i sidste ende kan have voldelige konsekvenser for befolkningen – fx hvis data falder i de forkerte hænder, eller hvis personer nægter at afgive deres biometriske data.

Maria Mälksoo
Que font les troupes estoniennes au Sahel?
i: *Afrique XXI*. (2021, 1. okt.)

Katja Lindskov Jacobsen
& Ransford Edward Gyampo
How Capacity Buidling is negotiated
i: *Safeseas* (2021)

Kevin Jon Heller har udgivet artiklen **"The Illegality of 'Genuine' Unilateral Humanitarian Intervention"** i *European Journal of International Law*, (vol 32, nr. 2). Artiklen analyserer, om unilaterale humanitære interventioner er forenelige med folkeretten. Kevin argumenterer for, at selv oprigtigt humanitære interventioner med henblik på at forhindre folke drab er i strid med folkerettens forbud mod magtanvendelse. Samtidig tilbageviser Kevin gennem en række historiske eksempler argumentet blandt normative tilhængere af uni-

taterale humanitære interventioner om, at denne interventionstype under de rette omstændigheder er et effektivt middel til at beskytte civilbefolkninger.

ÅBNE ARRANGEMENTER (i alt 4)

I oktober afholdt CMS og Det Juridiske Fakultet (KU) i samarbejde med Det Udenrigspolitiske Nævn en offentlig høring om **”Cyberdomænet og folkeretlige udfordringer for Danmark”** på Christiansborg. Høringen samlede en række folkeretseksperter til en drøftelse af den folkeretlige regulering af cyberdomænet, hvilke udfordringer der er forbundet hermed, og hvilke valg det stiller en småstat som Danmark overfor. I panelet sad postdoc Cornelius Wiesener (Det Juridiske Fakultet, KU), postdoc Tobias Liebetrau (DIIS) og professor mso Astrid Kjeldgaard-Pedersen (Det Juridiske Fakultet, KU). Adjunkt Marc Schack (Forsvaksademiet) modererede debatten. Høringens hovedtaler var professor i folkeret og international sikkerhed Kevin Jon Heller (CMS).

”Nuclear Arms Control – A New Era?”

CMS Seminar arrangeret i samarbejde med Udenrigsministeriet og Det Udenrigspolitiske Selskab.

Paneldeltagere: Bonnie Jenkins (USA's Under Secretary of State for våbenkontrol og international sikkerhed), James Appathurai (NATO), Susanne Baumann (Tysklands udenrigsministerium) og Bruno Tertrais (Fondation pour la Recherche Stratégique). Hovedtaler: Udenrigsminister Jeppe Kofod. Ordstyrer: Henrik Breitenbauch.

Den Sorte Diamant, Det Kgl. Bibliotek, d. 6. september 2021.

Counterpiracy in the Gulf of Guinea – Views on the Danish Navy Contribution

CMS Webinar arrangeret i samarbejde med Forsvaksademiet.

Paneldeltagere: Anne Steffensen (Danske Rederier), Marco Stocco (Italiens flåde), Jakob Brix Tange (Udenrigsministeriet) og Torben Mikkelsen (Danmarks flåde). Ordstyrer: Katja Lindskov Jacobsen.

Zoom, d. 8. september 2021.

CMS på Folkemødet 2021

Henrik Breitenbauch og Kristian Søby Kristensen deltog på årets Folkemøde, hvor de medvirkede i flere paneldebatter.

17-19. juni, 2021.

KRONIKKER OG KOMMENTARER (i alt 45)

Katja Lindskov Jacobsen har forfattet blogindlægget **“Contingency Planning in the Digital Age: Biometric Data of Afghans Must Be Reconsidered”** hos Peace Research Institute Oslo. Med afsæt i den kaotiske tilbagetrækning fra Afghanistan giver indlægget en række eksempler på negative konsekvenser forbundet med registrering af flygtninge vha. biometriske data. Algoritmerne bag teknologien er behæftet med usikkerhed, hvilket vil resultere i fejlagtige myndighedsafgørelser til skade for den enkelte. Samtidig betød rømningen af vestlige ambassader i Afghanistan, at biometriske data faldt i Talibans hænder med risiko for at blive misbrugt til at opspore og afstraffe borgere, som har samarbejdet med Vesten.

Kevin Jon Heller

Is “Structural Genocide” Legally Genocide? A Response to Hinton

i Opinio Juris, d. 30. december 2021.

Jens Wenzel Kristoffersen

Ekspert: Russernes militære oprustning bringer Danmark i fare

i Altinget, 20. december 2021

Katja Lindskov Jacobsen

Angrebet på Esbern Snare har sat Danmark i en kompleks situation uden fortilfælde

i Ræson, 26. november 2021

Bertel Heurlin

Vil USA's ydmygelse i Afghanistan indvarsle en ny verdensorden?

i Jyllands-Posten, 4. september 2021

Kristian Søby Kristensen

Forsker: Danmark skal dagsordenssætte tre interesser for at gøre EU's sikkerhedspolitik konkurrencedygtig

i Altinget, 26. april 2021

Kristian Søby Kristensen & Lin Alexandra Mortensgaard

The Icebreaker-Gap – How US Icebreakers Are Assigned New Symbolic Roles As Part of An Escalating Military Competition in The Arctic

i Safeseas.net, 5. januar 2021

Henrik Breitenbauch og Tobias Liebetrau forfattede i august 2021 artiklen **“Teknologien er det nye våbenkapløb. Har Europa allerede tabt?”** i Ræson. Artiklen beskriver, hvilken rolle teknologi spiller for international politiks udvikling og argumenter for, at dens betydning er stigende pga. en øget stormagtskonkurrence, som blandt andet manifesterer sig i både økonomisk og militær teknologikonkurrence. Stormagterne konkurrerer om at udvikle disruptive teknologier, som kan skabe en fordel i forhold til konkurrenterne. På den baggrund skitserer artiklen Vestens styrker og svagheder i forhold til konkurrenterne Kina og Rusland.

Illustration af Rasmus Sand Høyer til Bertel Heurlins kronik: *“Kina toner rent flag: National suverænitæt er vigtigere end menneskerettigheder”* i Jyllands-Posten d. 8. april 2021.

ØVRIGE AKTIVITETER (i alt flere end 70)

Herunder rådgivning, ikke-offentlige

CMS-arrangementer, CMS-bidrag ved eksterne arrangementer og undervisning.

CMS afholdt d. 9-19. august endnu en gang en **sommerskole i dansk forsvarspolitik og strategiske studier** som et kandidatudbud på Institut for Statskundskab, KU. Her fik studerende med interesse for sikkerheds- og forsvarspolitik mulighed for at fordybe sig i strategisk teori i en praksisorienteret undervisning. Henrik Breitenbauch var kursusansvarlig for kurset, som inkluderede oplæg af praktikere fra Forsvarsministeriet og forsvaret samt forhenværende forsvarsminister Gitte Lillelund Bech. Flere af CMS' forskere bidrog med undervisning på kurset, bl.a. Kristian Søby Kristensen, Jens Wenzel Kristoffersen og Jens Vesterlund Mathiesen.

Ekskursion til Krigsmuseet under CMS' sommerskole.
Gæsteunderviser Søren Nørby (Forsvarsakademiet)
fortæller om den danske flådes historie.

CMS Forsvarskonference 2021

Nye internationale rammer for dansk forsvarspolitik?
(24. november 2021 i Ingeniørernes Hus)

CMS Workshop

Redesigning Danish Defence & Security for the Climate Change Era
(20. april 2021 på Zoom)

CMS Workshop

NATO's strategiske koncept: overvejelser og refleksioner fra Danmark, Holland og Norge. Arrangeret i samarbejde med Clingendael (Netherlands Institute of International Relations), og NUPI (Norsk Utenrikspolitisk Institutt).
(26. maj 2021 på Zoom)

Katja Lindskov Jacobsen

Pirates of the Niger Delta

– Between Blue and Brown Waters

Policyrapport for FN's agentur for narkotikabekæmpelse og forebyggelse af kriminalitet (UNODC),
juni 2021.

Jens Wenzel Kristoffersen
& Kristian Søby Kristensen

Forsvar og klimaforandringer

Oplæg ved Høring i Folketingets Grønlandsudvalg
(16. juni 2021 på Zoom)

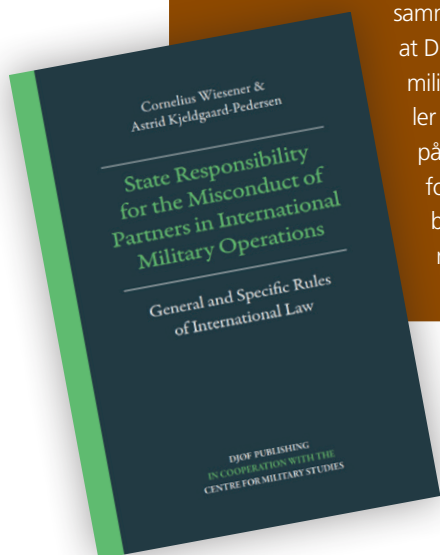
CMS har i 2021 deltaget i følgegruppen for den analysegruppe, regeringen i begyndelsen af året nedsatte til at **kortlægge det udenrigs- og sikkerhedspolitiske landskab omkring Danmark**. Analysegruppen ledes af ambassadør Michael Zilmer-Johns, og analysen vil indgå i forberedelsen af det næste forsvarsforlig. CMS har i løbet af 2021 bidraget med indspil til analysegruppens arbejde i form af baggrundsdokumenter, som løbende offentliggøres, og Henrik Breitenbach har derudover bistået analysegruppens sekretariat med faglig sparring.

UDVALGTE AKTIVITETER VEDR. FOLKERET (Tilkøbt ekspertise i alt 35)

CMS har etableret et samarbejde med Det Juridiske Fakultet, KU, om tilkøb af folkeretlig ekspertise. Tilkøbet er en del af udmøntningen af den folkeretlige tillægsbevilling, CMS blev tildelt i forsvarsforliget 2018-2023. Samarbejdet har resulteret i etableringen af forskningsprojektet **"International Law and Military Operations (InterMil)"** med deltagelse af professor mso Astrid Kjeldgaard-Pedersen (KU), professor mso Thomas Gammeltoft-Hansen (KU), professor Jens Elo Rytter (KU), postdoc Cornelius Wiesener (KU), adjunkt Iben Yde (Forsvarsakademiet) og adjunkt Marc Schack (Forsvarsakademiet). Projektet leverer forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening om folkeretlige spørgsmål med relevans for danske beslutningstagere.

Cornelius Wiesener og Astrid Kjeldgaard-Pedersen har forfattet rapporten **"State Responsibility for the Misconduct of Partners in International Military Operations"** udgivet i samarbejde med DJØF-Forlag. Et tilhørende memo udgivet på dansk opsummerer rapportens vigtigste pointer. Rapporten undersøger den internationale regulering af statsansvar i forbindelse med internationale militæroperationer. Anledningen er, at langt de fleste militæroperationer, som danske styrker deltager i – aktuelt og i fremtiden – gennemføres sammen med partnere. Det indebærer en risiko for, at Danmark kan blive gjort ansvarlig for bidrag til militære partneres folkeretsbrud. Rapporten anbefaler derfor bl.a., at Danmark sætter yderligere fokus på at udvikle og opdatere nødvendige procedurer for risikovurderinger, som bør indgå som en fast bestanddel af danske styrkers samarbejde med militære partnere.

Iben Yde har forfattet rapporten "**Autonome våbensystemer i danske våbenscreeninger – Nye krav og udfordringer til implementeringen af den folkeretlige våbenscreeningsforpligtelse.**" Rapporten sætter fokus

på, hvordan nye autonome våbensystemer, der kan vælge og engagere mål uden behov for menneskelig indblanding, udfordrer de screeningsprocesser, Danmark er forpligtet til at gennemføre ifølge folkeretten.

Udfordringerne har betydning for både rammerne og indholdet af våbenscreening og vil formentlig kræve løbende revisioner og tilpasninger af den danske screeningsproces. Rapporten anbefaler derfor bl.a., at den organisatoriske forankring og organisering af våbenscreeninger i Danmark evalueres, og at der etableres en særlig screeningsprocedure for autonome våbensystemer.

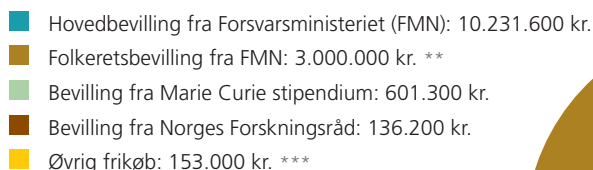

Det Juridiske Fakultet har i 2021 fortsat sin serie af "**Breakfast Briefings**". Briefingerne, som er åbne for offentligheden, giver forskere, praktikere og studerende med interesse for international ret mulighed for at mødes og udveksle forskning og erfaringer.

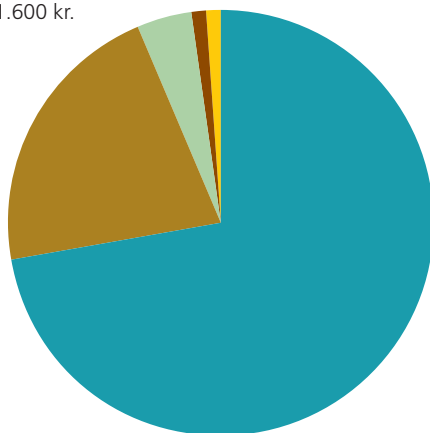
CMS' INDTÆGTER OG UDGIFTER I 2021

CMS er hovedsageligt finansieret over det danske forsvarsbudget gennem en årlig finanslovsbevilling på 10 mio. kr. (plus årlig P/L-regulering). I forsvarsforliget 2018-2023 blev CMS tildelt en ekstra bevilling på 15 mio. kr. over bevillingsperioden.* Herudover kan der indhentes eksterne forskningsbevillinger.

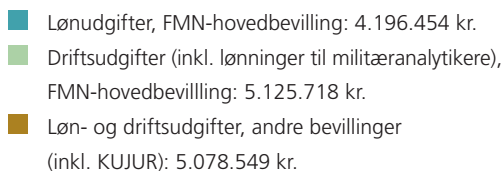
Figur 4: CMS' indtægter i 2021

Totale indtægter: 14.122.100 kr

Figur 5: CMS' udgifter i 2021

Totale udgifter: 14.400.721 kr

* I bevillingsperioden udmøntes 6 mio. kr. på CMS, mens 9 mio. kr. anvendes efter udbudsprocedurer på Det Juridiske Fakultet, KU.

** Heraf er 1,8 mio. kr. blevet administreret på Det Juridiske Fakultet, KU.

*** Øvrig frikøb omfatter arbejde på AMARIS-projekt (Analyzing Maritime Insecurity in Ghana).

Medarbejdere

MEDARBEJDERE TILKNYTTET CMS I LØBET AF 2021

Centerleder, seniorforsker Henrik Breitenbauch, ph.d.

Vicecenterleder, seniorforsker Kristian Søby Kristensen, ph.d.

Professor Kevin Jon Heller, ph.d.

Seniorforsker Katja Lindskov Jacobsen, ph.d.

Seniorforsker Maria Mälksoo, ph.d.

Forsker Cornelia Baciú, ph.d.

Post.doc. Philippe Beaulieu-Brossard, ph.d.

Post.doc. Lena Trabucco, ph.d.

Post.doc. Tobias Liebetrau, ph.d.

Forsvarsanalytiker, Lise Wiederholt Christensen, cand.scient.pol.

Militæranalytiker Alexander Høgsberg Tetzlaff, major, Master of Public Governance (CBS)

Militæranalytiker Torben Toftgaard Engen, major, cand.mag.

Militæranalytiker Jens Wenzel Kristoffersen, orlogskaptajn, cand.mag.

Videnskabelig assistent Lin Alexandra Mortensgaard, cand.scient.pol.

Videnskabelig assistent Jens Vesterlund Mathiesen, cand.scient.pol.

Videnskabelig assistent Seth Jesper Pedersen, cand.scient.pol.

Forskningsservicemedarbejder Kirstine Birk, cand.scient.anth.

Centeradministrator Mikkel Broen Jakobsen, cand.scient.pol.

Konsulenter:

Professor Emeritus Bertel Heurlin

Forsker Jeremy Stöhs, ph.d.

Seniorforsker Dominika Kunertova, ph.d.

Gæsteforskere:

Ph.d.-studerende Per Jacob Lindgaard, major

Studertermedhjælpere:

Tanja Hoffmann Holm

Adam Bregnsbo Fastholm

Kristine Tesgaard

Anton Hougaard Bay Jensen

Eva Lundstrøm Lademann

Jonas Nørup Hall-Andersen

Center for Militære Studier

Københavns Universitet

Øster Farimagsgade 5, bygning 8

1353 København K.

cms@ifs.ku.dk

tlf: +45 35324088

Grafisk design:
SIGNS & WONDERS

Fotos (s. 1-5, 13-15 og 28):
Michael Daugaard